

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 119 (2006)

Artikel: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun : rapport dal chauredactur per la perioda dals 1. da schaner 2005 fin als 31 da december 2005
Autor: Tomaschett, Carli / Giger, Felix / Secchi, Marga A.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-236907>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retorumantscha

Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport dal chauredatur per la perioda
dals 1. da schaner 2005 fin als 31 da december 2005

1. Redacziun e publicaziun
 - 1.1. Redacziun
 - 1.2. Publicaziun
 - 1.3. Stab da redacziun
2. Infrastructura, lavurs internas
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)
 - 2.1.2. Integrasiun da material regalà
 - 2.1.3. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Questionari Melcher/Pult
 - 2.3. Biblioteca
 - 2.3.1. Biblioteca electronica
 - 2.3.2. Liar cudeschs
 - 2.4. Magasin
 - 2.4.1. Liar toms DRG
 - 2.4.2. Restampa toms 3 e 4 dal DRG
 - 2.5. Documentaziun
 - 2.5.1. Stadi da las bancas da datas
 - 2.5.2. Fototeca
 - 2.6. Relasch Alfons Maissen
 - 2.6.1. Fotografias
 - 2.6.2. Material chanzuns
 - 2.7. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla
 - 2.7.1. Preparaziun da las stgatlhas per la redacziun
 - 2.7.2. Controlla da citats
 - 2.7.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits
 - 2.8. Impaginaziun dals fascichels
 - 2.9. Autras lavurs internas
 - 2.9.1. Spediziun dals fascichels
 - 2.9.2. Abunents dal DRG (31.12.2001–31.12.2005)
 - 2.10. Forzas auxiliaras
 - 2.11. Dicziunari ed EED
 - 2.11.1. Apparats e reparaturas
 - 2.11.2. Programs ed actualisaziuns
 - 2.11.3. Programmaziun e tgira dal sistem e da la rait electronica (incl. internet, e-mail)
3. Lavurs externas
 - 3.1. Annalas 118 (2005)
 - 3.1.1. Impaginaziun
 - 3.1.2. Spediziun ed administraziun
 - 3.1.3. Bibliografia

- 3.2. Register electronic da las Annalas
- 3.3. Romanica Rætica 15
- 3.4. Cumissiun da nomenclatura
- 3.5. Curatorium Vox Romanica
- 4. Relaziuns publicas
 - 4.1. Visitas
 - 4.1.1. Visita da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond
 - 4.1.2. Magisters e magistras da rumantsch en scolas medias
 - 4.2. Infurmaziuns
 - 4.3. Congress, colloquis, occurrenz, represchentaziuns
 - 4.4. Lavur sur da l'Institut dal DRG
 - 4.5. Medias
 - 4.5.1. Radio e Televisiun Rumantscha, gasettas, periodicas
 - 4.5.1.1. Visita da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond
 - 4.5.1.2. Il pled rumantsch 2005
 - 4.5.1.3. Usits e tradiziuns tranter Nadal e Bavania
 - 4.5.1.4. Preschentaziun dals fascichels
 - 4.5.1.5. Preschentaziun Annalas 118
 - 4.5.1.6. 100 onns Institut dal DRG
 - 4.5.2. Bulletins
 - 4.5.2.1. Bulletin ASSMS
 - 4.5.2.2. Bulletin Scola chantunala
 - 4.6. Regals
 - 4.6.1. Regals a la biblioteca
 - 4.6.2. Regals a la cartoteca maistra
 - 4.7. Referats, publicaziuns
- 5. Instanzas
 - 5.1. Academia svizra da scienzas moralas e socialas (ASSMS)
 - 5.2. Chantun Grischun
 - 5.3. Cumissiun filologica dal DRG

1. Redacziun e publicaziun

1.1. Redacziun

Stgatlas	Chavazzins	Red.
332b	MANA I – MANADER	(Gi.)
333b	MANADI – MANAGIO	(Se.)
333c	MANAISTRA – MANAR	(Se.)
334	MANAS – MANDANZA	(To.)
335	MANDAR I – MANETTA II	(Gi.)
336	MANEVAL – MANGOGNUSADAD	(Wi.)
337a	MANGOLA – MANIENT	(Se.)
339a	MANTGNAIR – MANUNZA	(Gi.)
346a	MARVEGLIUN – MASCHEL V	(Kl.)

A nossa nova redactura, Sidonia Klainguti, avain nus dà da rediger la stgatla 346, pia ina stgatla che fiss atgnamain betg anc en roda per vegnir redigida. Nus avain fatg quai per che dunna Klainguti saja betg sut pressiu da temp pertutgant la publicaziun da ses manuscrit durant il temp d'introducziun en la lavur da redacziun.

1.2. Publicaziun

L'avust avain nus publitgà il fascichel dubel 154/155 cun ils chavazzins *mai* 1 – *makroskop* e l'october il fascichel dubel 156/157 cun ils chavazzins *mal* 1 – *maldiant*. Els occupan las paginas 1–256 dal volum 12.

1.3. Stab da redacziun

Il stab da redacziun ha cumpiglià l'onn 2005 nov persunas en piazza permanente: Carli Tomaschett, chauredatur 100%, Felix Giger, redatur 100%, Marga A. Secchi, redactura 80%, Sidonia Klainguti, redactura 80% (davent dal 1. da zercladur), Kuno Widmer, redatur 100%, Anna-Maria Genelin, documentalista 100%, Juliana Tschuor, documentalista 40%, Alexa Pelican, assistenta da redacziun 40%, e Brida Sac, assistenta da redacziun 40%.

Suenter avair fatg cun success ses examens da licenziat a l'università da Turitg ha Sidonia Klainguti da Samedan entschavì sia piazza da redactura al DRG il prim da zercladur.

Nossa documentalista Anna-Maria Genelin ha mancà l'onn 2005 118 dis da lavur pervia da malsogna.

Sper il stab da redacziun en piazza permanente èn pliras persunas stadas engaschadas en funcziun auxiliara (guarda alinea 2.10).

2. Infrastructura, lavurs internas

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)

Nus avain fatg 20'380 excerpts da las ovras e dals artitgels suandants: CARIG. (14'338 cedels); BALLETTA, Remarcas (500 cedels); E. HEISCH, «Il mund fasci-nont dils bulius», en Cal. Gi. 2005, 11–34 e 155–161 (69 cedels); W. EICHEN-HOFER, «Bemerkungen zu diversen Etymologien im NVRST [Niev vocabulari romontsch sursilvan – tudestg]», en Ladinia 28, 103–114 (82 cedels); I. WINZAP, «Nies lungatg da Falera», en CATHOMEN/WINZAP, Fal. 198–203 e I. WINZAP, «Die Sprache von Falera», en CATHOMEN/WINZAP, Fal. D. 200–207 (total 403 cedels); S. KLAINGUTI, «Pleds inventos ed insolits e lur funcziun litterara in *Il commissari da la cravatta verda* da Reto Caratsch», en Ann. 117, 271–311 (419 cedels); R. BRACCHI, «Convergenze e discrepanze lessicali tra Valtellina e Rezia» (565 cedels); VONMOOS, Raqu. 2 (1'375 cedels); PEER, Tschercha (1'847 cedels); TUOR, Onna Maria (284 cedels); Schulb. S 1849 (498 cedels). La gronda part dals excerpts è gia deponida en la cartoteca maistra. Nossa assistenta da redacziun Alexa Pelican ha impundì 66 uras per lavurs dad excerp-ar e deponer material en la cartoteca maistra. Guarda er alinea 2.10. Forzas auxiliaras.

2.1.2. Integrasiun da material regalà

Nus avain integrà en la cartoteca maistra il material dialectal da las vischnancas da Luven e Vuorz e la segunda part dal material da Falera regalà a noss institut da prof. Isidor Winzap. Plinavant avain nus deponì en la cartoteca maistra ina part dal material dialectal regalà al DRG da prof. dr. Alfons Maissen.

2.1.3. Register dals chavazzins e renviaments

L'assistenta da redacziun Alexa Pelican ha impundì 67 uras per actualisar il register ch'è creschì quest onn per 4'790 sin 165'974 endataziuns.

2.2. Questionari Melcher/Pult

Kuno Widmer ha cuntinuà la lavur, entschavida l'onn 2004, da scriver giu il questionari Melcher/Pult en ina banca da datas. L'onn 2005 ha el scrit giu las dumondas e respostas dals numers 1–39, duvrond per quai 477.5 uras.

2.3. Biblioteca

2.3.1. Biblioteca electronica

Il catalog electronic da nossa biblioteca è creschì quest onn per 808 titels, da 25'689 sin 26'497.

2.3.2. *Liar cudeschs*

Chalenders, periodics e collecziuns vegnan liads regularmain. Cun regularitad sa tracti er da liar cudeschs che nus duvrain fitg savens e che crodan or da las cuvertas.

2.3.3. *Regals a la biblioteca*

Guarda alinea 4.6.1.

2.4. *Magasin*

2.4.1. *Liar toms DRG*

Nus avain laschè liar cun fascichels dals numers 46–58 or dal magasin 4 exemplars dal tom 4 dal DRG, dal qual nus avain mo paucs exemplars pli.

2.4.2. *Restampa toms 3 e 4 dal DRG*

En november avain nus laschè entschaiver la Südostschweiz Print AG cun la restampa dals toms 3 e 4 dal DRG. Ina restampa è necessaria, cunquai ch'ils dus toms numnads èn tant sco exausts.

2.5. *Documentaziun*

2.5.1. *Stadi da las bancas da datas*

Datotecas	Unitads 31.12.03	Unitads 31.12.04	Unitads 31.12.05
1. Cartoteca maistra			
1.1. Chavazzins e renviaments	160'568	161'184	165'974
1.2. Excerpts (CME)	42'947	42'947	44'713
2. Biblioteca	24'727	25'689	26'497
2.1. Register dals auturs	21'511	22'405	23'243
2.2. Register scursanidas da litteratura	3'216	3'284	3'254
2.3. Register dals manuscrits	–	–	–
3. Register da materias	7'145	7'840	8'632
4. Fototeca	21'240	22'520	23'443
5. Adressas (abunents, corresp. euv.)	2'847	2'852	2'936
6. Indices toms			
6.1. Etimons 1–11	13'989	15'426	15'426
6.2. Materias 1–10	24'824	24'825	24'825
6.3. Fonetica 9–10	2'913	2'913	2'913
6.4. Morfologia 9–10	943	943	943
6.5. Sintaxa 9–10	1'904	1'904	1'904
6.6. Furmaziun dals plects 9–10	430	431	431
6.7. Prefixs 1–10	1'755	1'754	1'754
6.8. Suffixs 1–10	13'441	13'445	13'445

6.9. Lexicologia 9-10	2'266	2'266	2'266
6.10. Caracteristicas 9-10	1'533	1'533	1'533
6.11. Illustraziuns 1-12	730	744	796
6.12. Definiziuns tudestgas 1-10	75'933	75'933	75'933
6.13. Sinonims e renviaments	2'874	3'084	4'606
7. Scursanidas			
7.1. Scursanidas generalas	654	659	658
7.2. Scursanidas dals lieus	166	166	166
7.3. Scursanidas problematicas	140	146	149
7.4. Scursanidas e survista biblas	81	81	81
7.5. Survista periodicas (annadas)	1'477	1'477	1'477
7.6. Cronologia voc. rum. (mascra)	0	0	0
7.7. Register da las translaziuns	135	139	144
7.8. Register dals carnets OSL	207	206	206
7.9. Tabellas da suffixs	151	151	151
7.10. Alfabet grec (mascra)	0	0	0
7.11. Segns fonetics (mascras)	0	0	0
7.12. Sinopsas Muoth, Castelberg	134	137	137
7.13. Reglas da redacziun	4	8	8
7.14. Funtaunas da dretg (survista)	72	72	72
8. Flora rumantscha			
8.1. Flora DRG (material redigì)	1'098	1'098	1'156
8.2. Flora Planta (questiunari)	2'389	2'392	2'392
8.3. Flora Helvetica	3'182	3'182	3'182
9. Questiunari Melcher/Pult			
9.1. Dumondas	13'806	13'806	13'806
9.2. Respostas	8'003	11'456	14'594
10. Bloc etimologic			
10.1. Lemmas	28'062	28'062	28'062
10.2. Excerpts	3'996	4'018	4'122
11. Register da las chanz. rum. (incipit)	10'303	10'573	10'573
12. Nums			
12.1. Nums propriis	2'583	2'583	2'583
12.2. Nums locals ed etnics	3'314	3'314	3'314
13. Puncts AIS	407	407	407
14. Dumondas ASV	151	151	151
15. Detgas			131
16. Pseudonims			65
17. Reglas da purs			508
18. Superstiziuns			384
19. Surtins			94

2.5.2. Fototeca

L'endataziun da fotografias è vegnida cuntinuada er quest onn da dunna Mina Clavuot. La fototeca electronica cuntegna ussa 23'443 fotografias. Dunna Clavuot ha digitalisà a fin las fotografias dal material «Casa purila Surselva», fatgas dad Alfons Maissen, plinavant ina part da las fotografias or dal relasch dad Alfons Maissen. Ulteriuramain ha ella digitalisà fotografias e dissegns or dal material «Casa purila» ed ord differents cudeschs e chalenders or da la biblioteca da l'institut, plinavant fotografias da Derichsweiler e dad inscripziuns en la vischnanca da Tschier.

En connex cun l'integraziun da las fotografias dad Alfons Maissen esi sa mussà ch'il sistem da chavazzins da la fototeca dal DRG è fitg manglus ed in-consequent. Per consequenza èn fotografias cul medem sujet ordinadas en differents lieus, magari ils pli disparats. In sistem manual po strusch esser consequent tras e tras, ina banca da datas electronica dentant mussa spert ils deficits e pretenda ina tscherta stringenza. Marga A. Secchi e Felix Giger han impundì en tut 410 uras per ina emprima part da la reorganisaziun dal sistem terminologic. Ina banca da datas da sinonims, colliada cun la fototeca, ans permetta d'endatar sinonims e da far renviaments a l'intern dal sistem. Il medem mument dat quella ina survista dals terms applitgads e permetta d'evitar redundanzas. La correctura da las cartas è vegnida fatga da Mina Clavuot ed Andi Brunner.

2.6. Relasch Alfons Maissen

2.6.1. Fotografias

La fin d'avust ha la Societad Retorumantscha surpiglià definitivamain las fotografias or dal relasch dad Alfons Maissen e fixà las cundiziuns en in contract. Sustegn finanziel per l'acquist da las fotografias avain nus survegnì da la «Swissbroke AG B & M Partner».

Ils manglaments en la fototeca dal DRG (guarda alinea 2.5.2) han chaschunà problems considerabels per l'integraziun da las fotografias dad Alfons Maissen. Marga A. Secchi e Felix Giger han impundì en tut 440 uras per ordinar il material fotografic dad Alfons Maissen tenor il nov sistem terminologic. La reordinaziun è fatga per ils dus emprims nivels (gruppas 1 e 2). Las cartas d'ordinaziun èn vegnidas fatgas da Mina Clavuot ed Andi Brunner. Il material deponì cumpiglia 13 stgatlans da 37 cm lunghezza. Deplorablamain han paucas fotografias ina legenda e fan savens grondas difficultads d'identifigar. Ina part da las fotografias represchenta ils objects dal Museum Regional Surselva a Glion. Quellas fotografias èn identifitgablans a maun dal register d'objects che la directura dal Museum, dunna Marianne Fischbacher, ha mess a disposiziun dal DRG. Quest tip da fotografias è fitg repetitiv e sto vegnir selecziunà e reducì avant la digitalisaziun.

2.6.2. *Material chanzuns*

Il material da chanzuns or dal relasch d'Alfons Maissen (plattas e bindels) sa chatta da preschent en la Fonoteca Nazionale Svizra a Lugano, nua ch'el vegn copià en il decurs da l'onn proxim. L'Institut grischun per la perscrutaziun da la cultura, che ha elavurà in project da copiatura, registraziun e perscrutaziun da quel material, ha fatg ina dumonda a la Memoriav, l'uniun per il mantegniment dals bains culturals audiovisuals da la Svizra, da subvenziunar la copiatura da las chanzuns. La Memoriav sustegna il project cun la summa da 26'000.– francs, repartida sin dus onns: Per 2006 èn budgetads 10'000.– francs e per 2007 16'000.– francs (brev dals 16 da november 2005).

2.7. *Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla*

2.7.1. *Preparaziun da las stgatlhas per la redacziun*

Nossa documentalista Anna-Maria Genelin ha augmentà la preparaziun da las stgatlhas 337 e 338 cun cumpletar en quellas era il material dal questunari Melcher/Pult. La medema cumpletaziun ha fatg Ursin Lutz per las stgatlhas 339, 340 e 341 e per part per la stgatlha 342. Senza cumpletar il material dal questunari Melcher/Pult ha Duri Collenberg preparà las stgatlhas 356, 357, 358 e 359, plinavant per part las stgatlhas 355 e 360, Barbara Stricker per part las stgatlhas 360 e 361.

2.7.2. *Controlla da citats*

Alexa Pelican e Brida Sac han controllà ils ms. *mal* I (Gi. 320.1), *mal* II – *mala* (Gi. 320.2), *malencar* I – *malghoblet* (Gi. 324), *malinandret* – *malnizzeivladad* (Wi. 326), *malnoidi* – *malrualo* (To. 327), *malsan* – *malsognius* (Gi. 328b) ed impundì per questa lavur 184 uras.

2.7.3. *Correcturas vicendaivlas dals manuscrits*

Per questas correcturas han impundì il chauredatur 225 uras, Felix Giger 48 uras, Marga A. Secchi 91 uras e Kuno Widmer 52 uras.

2.8. *Impaginaziun dals fascichels*

L'impaginaziun e la formataziun dals fascichels dubels 154/155 (paginas 1–128) e 156/157 (paginas 129–256) ha Alexa Pelican fatg en il spazi da 102 uras da lavur.

2.9. *Autras lavurs internas*

2.9.1. *Spediziun dals fascichels*

La spediziun dals fascichels dubels 154/155 e 156/157 e la controlla dals pajaments èn vegnidas fatgas da nossas assistentas da redacziun.

2.9.2. Abunents dal DRG (31.12.2001–31.12.2005)

Onn	Nr. da l'ultim fasc.	Fasc. cun quint			Toms cun quint	Total cun quint	Fasc. e toms gratuits			Total abunents
		int.	ext.	total			stgomi	gratuit	total	
2001	141/142	374	140	514	18	532	12	34	46	578
2002	147/148	367	134	501	21	522	12	34	46	568
2003	149/150	368	136	504	21	525	11	34	45	570
2004	153	369	137	506	21	527	11	37	48	575
2005	156/157	368	133	501	25	526	11	39	50	576

2.10. Forzas auxiliaras

Mina Clavuot ha lavurà tar nus 1 di ad emna. Ella ha digitalisà material fotografic e fatg lavurs da revisiun per nossa fototeca (guarda alinea 2.5.2). Guarda er alinea 2.6.1.

Ursin Lutz ha lavurà tar nus 4 dis per emna davent dals 7 enfin als 17 da favrer e davent dals 28 da favrer enfin als 11 da mars, plinavant 1 di per emna davent dals 18 da mars enfin al 1. da fanadur, 5 dis per emna davent dals 4 da fanadur enfin la fin d'avust e 4 dis per emna davent dals 6 enfin als 15 da december. El ha eruì ils chavazzins da redacziun per il material dialectal da Luven, Vuorz e Falera regalà a nus da prof. Isidor Winzap, plinavant per il material dialectal or dal relasch dad Alfons Maissen, per ils excerpts dal cudesch DECURTINS, Amitg, per ina part dals excerpts dal cudesch DECURTINS, Viarva e per ina part dad excerpts or dad ovras da Gion Antoni Bühler, fatgs a ses temp da prof. dr. Ramun Vieli. Ulteriuramain ha el suttastritgà per excerptar ils chavazzins rumantschs en l'artitgel «Convergenze e discrepanze lessicali tra Valtellina e Rezia» da Remo Bracchi. Plinavant ha el nudà per las ovras GABR., Sulaz e GABR., Stad. la concordanza da las paginas cun las translaziuns da quellas ovras en tudestg. Guarda er alinea 2.7.1.

Andi Brunner ha lavurà tar nus 1 di per emna. El ha endatà a fin en ina banca da datas il vocabulari da pader B. Carigiet. Plinavant ha el alfabetisà e deponì en la cartoteca maistra ils excerpts da quest vocabulari. El ha era deponì en la cartoteca maistra excerpts occasionals e cartas da chavazzins e renviaments. Plinavant ha el eruì ils chavazzins da redacziun per ina part dad excerpts or dad ovras da Gion Antoni Bühler, fatgs a ses temp da prof. dr. Ramun Vieli. El ha medemamain alfabetisà quels excerpts e deponì els en la cartoteca maistra. Era la segunda part dal material dialectal da Falera, regalà a l'Institut dal DRG da prof. Isidor Winzap, ha el alfabetisà e deponì en la cartoteca maistra. Ulteriuramain ha el fatg lavurs generalas da biblioteca (p.ex. integrà midadas e cumplettaziuns en il Cudesch da dretg). Guarda er alinea 2.5.2 e 2.6.1.

Barbara Stricker ha lavurà tar nus 3 mezs dis per emna. Ella ha eruì ils chavazzins da redacziun per parts dals excerpts da las suandantas ovras: BRUNIES, Flora pop.; MAISSEN, Holzgeleit; SPESCHA, Wetter. Plinavant ha ella alfabetisà e deponì quels excerpts en la cartoteca maistra. Ulteriuramain ha ella endatà en il computer nums rumantschs da bulieus publitgads en Cal. Gi 2005, alfabetisà ils excerpts e deponì quels en la cartoteca maistra. Ella ha er alfabetisà e deponì en la cartoteca maistra il material dialectal da Luven e Vuorz, regalà a noss institut da prof. Isidor Winzap, plinavant ils excerpts dal cudesch DECURTINS, Amitg, ed ina part dals excerpts dal cudesch DECURTINS, Viarva. Ulteriuramain ha ella fatg lavurs generalas da biblioteca (p.ex. metter si cuvertas als cudeschs). Guarda er alinea 2.7.1.

Duri Collenberg ha lavurà tar nus tschintg mezs dis per emna davent dals 11 da schaner enfin als 25 da favrer e davent dals 14 da mars enfin als 19 da matg. El ha preparà stgatlàs per la redacziun. Guarda alinea 2.7.1.

Ladina Täschler ha lavurà tar nus davent dals 27 da zercladur enfin als 29 da fenadur. Ella ha excerptà al computer ils cudeschs PEER, Tschercha e TUOR, Onna Maria e deponì ils excerpts en la cartoteca maistra. Plinavant ha ella fatg lavurs dad ordinaziun dal material dialectal e da las fotografias or dal relasch dad Alfons Maissen. Ulteriuramain ha ella deponì ina part dal material dialectal or dal relasch dad Alfons Maissen en la cartoteca maistra.

Martin Blumenthal ha lavurà tar nus davent dals 4 enfin als 15 da fanadur e davent dals 2 enfin als 12 d'avust. El ha excerptà al computer ils cudeschs VONMOOS, Raqu. 2 e Schulb. S 1849 e deponì ils excerpts en la cartoteca maistra. Plinavant ha el nudà en ils cudeschs TUOR, Giacumbert, TUOR, Onna Maria e DOLF, Ist. 2 la concordanza da las paginas cun las translaziuns da questas ovras en tudestg, ed en il cudesch NAY, Norm. san. la concordanza cun l'original tudestg. Ulteriuramain ha el fatg lavurs d'ordinaziun da las fotografias or dal relasch dad Alfons Maissen. El ha medemamain deponì ina part dal material dialectal or dal relasch dad Alfons Maissen en la cartoteca maistra.

2.11. Dicziunari ed EED

2.11.1. Apparats e reparaturas

Da matg enfin settember avain nus installà e mess en funcziun successivamain las novas staziuns da lavur da la rait da computers da noss institut. Quella midada è stada pli che urgenta, cunquai che noss apparats avevan ina memia pintga memoria da lavur e ch'i deva adina puspè incaps cun lavurar. Generus sustegn finanziel per quella midada avain nus survegnì da la Banca

chantunala grischuna, da la Fundaziun per projects socials e furmaziun da la UBS, da la Fundaziun da giubileum da la Credit Suisse Group, dal per-tschient cultural Migros, da la Novartis International SA, da Toni Foppa, ad-ministraziun d'immobiglias, e da l'Academia svizra da scienzas morales e so-cialas (ASSMS).

Per facilitar la lavur da deponer material en la cartoteca maistra avain nus cumprà in'ulteriura staziun da lavur. Quella è movibla e po vegnir messa en funcziun là nua ch'igl è il pli cunvegnent, essend ch'ella ha ina connexiun senza fil cun il server.

2.11.2. Programs ed actualisaziuns

En connex cun la midada dal sistem da Mac OS 8.6 sin Mac OS X versiun 10.3.8 tar las staziuns da lavur han stuì vegnir actualisads tut ils programs e reprogrammadas per part las rutinas da redacziun (tastatura, cumonds en Word e QuarkXPress). Cun excepziun dal scanner (Agfa Duoscan T 1200) e dal program da lectura optica (OmniPage Professional), che ston vegnir rem-plazzads l'onn 2006, funcziunan las staziuns da lavur ed ils apparats connec-tads per cuntentientscha.

2.11.3. Programmaziun e tgira dal sistem e da la rait electronica (incl. internet, e-mail)

La connexiun da las staziuns da lavur cun il server è – per motivs da segi-rezza vers anor – daventada pli pretensiusa e custusa.

Cun la fin da l'onn ha noss programmader, Joel Giger, dà giù ses pensum sco tgirader dal sistem electronic dal DRG per motivs professiunals (pensum cumplain sco pilot d'evaluaziun tar la fabrica d'aviuns Pilatus a Stans). L'In-stitut e la Societad Retorumantscha engrazian ad el per sia gronda lavur du-rant passa 10 onns.

Nus avain surdà l'incumbensa a Pascal Werner, Cuir, che Joel Giger ha in-troducì en il sistem en il decurs da l'atun 2005.

3. Lavurs externas

3.1. Annalas 118 (2005)

3.1.1. Impaginaziun

Alexa Pelican e Brida Sac han copià ed impaginà las 440 paginas en il spazi da 202 uras.

3.1.2. Spediziun ed administraziun

Las Annalas 118 avain nus tramess als abunents l'entschatta november. La spediziun e la controlla dals pajaments èn vegnidas fatgas da nossas assisten-tas da redacziun.

3.1.3. Bibliografia

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per las Annalas 118 (2005).

3.2. Register electronic da las Annalas

Per las Annalas da la Societad Retorumantscha exista in register per ils numers 1–100 (cumpareglia Ann. 75, 109–185; Ann. 101, 179–216). Gion Tscharner ha entschavì a far l'onn 2005 in register pli detaglià per tut las Annalas publitgadas enfin uss ed è gia avanzà lunsch en la lavur. Ina giada finì, duai quest register vegnir mess sin internet e cumplettà onn per onn per il davos numer da las Annalas. Davart da l'Institut dal DRG è Gion Tscharner vegnì sustegnì en sia lavur da Felix Giger.

3.3. Romanica Rætica 15

En october è la Romanica Rætica 15 sortida da la stampa. Ella cuntegna la dissertaziun da Boni Kirstein (1941–2003) cun il titel «Phrasenstrukturen des Unterengadinischen». L'ediziun è vegnida tgirada dad Esther Krättli. In feigl d'empustaziun per quell'ovra avain nus agiuntà a las spediziuns dal fascichel dubel 156/157 e da las Annalas 118.

3.4. Cumissiun da nomenclatura

Carli Tomaschett e Kuno Widmer èn stads occupads sco commembers da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun 11 resp. 6 uras cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals.

3.5. Curatorium Vox Romanica

L'Institut dal DRG è ex officio commember da questa instituziun. Sco casier ha Felix Giger impundì 10 uras per contabilitad e pajaments.

4. Relaziuns publicas

4.1. Visitas

En il decurs da quest onn han 97 persunas visità noss institut per prender in-vista da la ritga documentaziun da quel e da nossa lavur, tranter auter las suandantas persunas e gruppas.

Ils 26 da schaner ha Kuno Widmer preschentà noss institut a 17 scolaras e scolars da las classas da commerci e da diplom da l'Institut otalpin a Ftan ed a lur magistra, dunna Romana Ganzoni-Flütsch.

Ils 9 da mars visita prof. Nobuo Tomimori, che ha 20 students/studentas da rumantsch a l'universitad da Tokio, noss institut e prenda invista da noss material e da nossa lavur.

Ils 26 da matg ha Kuno Widmer preschentà noss institut a sgr. J. Tönz e 6 scolars da la classa da scrinaris da l'Institut per la furmaziun supplementara professiunala (IBW).

Ils 4 da zercladur retschaiva Felix Giger 15 commembers da la Fundaziun Schiller, radunada a Cuira per la radunanza generala.

Ils 27 da zercladur visita Adolf Collenberg noss institut cun 6 scholaras ed 1 scolar da la Scola chantunala da Wohlen. Kuno Widmer ha preschentà nos-sas collecziuns da material e nossa lavur.

Ils 6 da fanadur retschaiva Kuno Widmer Mevina Puorger cun 4 participants dal curs da ladin da l'universitad da Turitg.

Ils 5 d'october preschenta Carli Tomaschett noss institut a 17 scholaras e sco-lars da la classa 4 Gg da la Scola chantunala da Cuira ed a lur professers Christoph Pflugfelder e Daniel Meier.

4.1.1. Visita da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond

Ils 17 da zercladur han 8 deputads da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond fatg ina visita a l'Institut dal DRG a chaschun da la sessiun da stad dal Cussegl grond. Il chauredatur als ha orientads davart la ritga documenta-ziun da l'institut, davart la lavur da redacziun dal DRG e davart ils problems finanziaals, culs quals l'Institut dal DRG ha da sbatter.

4.1.2. Magisters e magistras da rumantsch en scolas medias

Glindesdi e mardi, ils 7 ed 8 da november, han ils magisters e las magistras da rumantsch en scolas medias, presidiads da Rino Darms, Cuira, fatg lur curs annual en noss institut. Il tema dal curs è stà «Il stgazi dal DRG». Il chauredatur ha preschentà a las participantas ed als participants l'Institut dal DRG e sia ritga documentaziun. Silsunter han las magistras ed ils magi-sters fatg lavur individuala ed en gruppa. La squadra dal DRG è stada a disposiziun per sa gidar e dar cussegl.

4.2. Infurmaziuns

Nus avain dà infurmaziuns a bucca ed a scrit a 140 persunas, impundind per quai 150 uras.

4.3. Congress, colloquis, occurrenzas, represchentaziuns

Ils 13 da schaner ha il chauredatur, Carli Tomaschett, represchentà l'Insti-tut dal DRG a la vernissascha dal cudesch «Rätoromanische Sprachbewe-gung. Die Geschichte der Lia Rumantscha von 1919 bis 1996». Il cudesch preschentà è la dissertaziun da Gion Lechmann.

Ils 21 da schaner ha Carli Tomaschett sa participà a la seduta da la Societad per la perscrutaziun da la cultura grischuna cun la gruppa accompagnanta da quella. Il tema da la seduta è stà «Forschungsplatz Graubünden. Zukunftsfra-gen des Instituts für Kulturforschung Graubünden».

Ils 29 da schaner han Carli Tomaschett e Felix Giger prendì part a la radu-nanza generala dal Collegium Romanicum a Berna.

Ils 14 d'avrigl è Carli Tomaschett stà preschent a l'apero da cultura, organisà da l'Uffizi da cultura dal chantun Grischun.

Ils 21 d'avrigl han Carli Tomaschett, Felix Giger, Marga A. Secchi e Juliana Tschuor prendì part a la dieta «Digitalisierung und Urheberrecht» a Berna, organisada da la ASSMS.

Ils 2 da matg ha il chauradactur, Carli Tomaschett, represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza generala dal «Verein für das Schweizerdeutsche Wörterbuch» a Turtitg. En quella radunanza è vegnì undrà dr. Peter Ott, il chauradactur da l'Idiotikon, ch'è i en pensiun la fin da favrer 2005.

Ils 11 da november han Carli Tomaschett, Marga A. Secchi, Anna-Maria Genelin ed il president da la Societad Retorumantscha, Cristian Collenberg, prendì part a la dieta «Sprachendiskurs in der Schweiz. Vom Vorzeigefall zum Problemfall?», organisada da la ASSMS a Bienna.

4.4. Lavur sur da l'Institut dal DRG

En connex cun lur studi da documentaziun a la Scol'auto da tecnica ed economia (STE) a Cuira han Armin Gruber, Christoph Lanthemann e Thomas Wetter fatg en grupp ina lavur da semester sur da l'Institut dal DRG cul titel «Digitalisierte Aufbereitung, Nutzbarmachung und Erhaltung von Information am Diczunari Rumantsch Grischun (DRG)».

4.5. Medias

4.5.1. Radio e Televisiun Rumantscha, gasettas, periodicas

4.5.1.1. Visita da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond

La Quotidiana 2005, 117, 19 ha rapportà curtamain sut il titel «Cunzegl grànd fa egna visita agl DRG» davart la visita da la Fracziun rumantscha dal Cussegl grond en noss institut. En l'emissiun «Telesguard» dals 17 da zercladur 2005 ha era la Televisiun Rumantscha rapportà curtamain davart questa visita.

4.5.1.2. Il pled rumantsch 2005

En november han Radio e Televisiun Rumantscha (RTR) e La Quotidiana (LQ) tschertgà «Il pled rumantsch 2005». Audituras ed auditurs e lecturas e lecturs han pudì far propostas enfin mez december. Il chauradactur dal DRG, Carli Tomaschett, ha fatg part da la giuria ch'ha erui ils victurs.

4.5.1.3. Usits e tradiziuns tranter Nadal e Bavania

Nossa documentalista Anna-Maria Genelin ha collavurà en l'emissiun dal Radio Rumantsch «Cultura ed art» dals 28 da december 2005 cun il tema «Usits e tradiziuns tranter Nadal e Bavania».

4.5.1.4. Preschentaziun dals fascichels

Gion Tscharner ed Arnold Spescha han sa declerà prunts da preschentar en ritmus alternant ils fascichels dal DRG en la pressa rumantscha. En LQ

2005, 156, 16 è cumparì ina preschentaziun dal fascichel dubel 154/155 or da la plima da Gion Tschärner cun il titel «M sco maila». Il Radio Rumantsch ha preschentà il medem fascichel en ina intervista cul redactor Kuno Widmer, emessa en l'emissiun «Cultura ed art» dals 30 d'avust 2005. Arnold Spescha ha preschentà il fascichel dubel 156/157 en LQ 2005, 229, 2 sut il titel «MAL en melli modas e manieras».

4.5.1.5. Preschentaziun Annalas 118

Gion Tschärner ha preschentà las Annalas 118 en La Quotidiana 2005, 242, 15 («Annalas 118 / 2005»).

4.5.1.6. 100 onns Institut dal DRG

En la Terra Grischuna nr. 1 da l'onn 2005 è cumparì sin pagina 44 in artitgel cul titel «100 onns Dicziunari Rumantsch Grischun», quai sco contribuziun da la TG per l'onn giubilar 2004 da noss institut.

4.5.2. Bulletins

4.5.2.1. Bulletin ASSMS

L'Academia svizra da scienzas moralas e socialas (ASSMS) ha publitgà en ses Bulletin nr. 1 da l'onn 2005 ina retrospectiva davart il giubileum «100 onns Institut dal DRG». Guarda alinea 4.7.

4.5.2.2. Bulletin Scola chantunala

En il Bulletin nr. 27 da la Scola chantunala da Cuira, cumparì en schaner 2005, han scolaras e scolar da la classe 4 Gi rapportà sin las paginas 36–37 cun text e maletg davart lur visita al DRG ils 29 da settember 2004.

4.6. Regals

4.6.1. Regals a la biblioteca

Nus retschavain mintg'onn ina gronda quantitat da cudeschs, brochuras, artitgels (separats) euv. dals auturs sez, da las chasas edituras u dad auters donaturs. Quest material integrain nus sa chapescha en nossa biblioteca, sch'i sa tracta betg da dublettas e tripletas. Quellas dain nus vinavant a student(a)s u ad autras persunas interessadas u barattain per titels che mancan a nus. Quest onn avain nus retschavì 590 exemplars dals donaturs suandants: ertavels Alfons Maissen 286 expl., prof. dr. Arnold Spescha 118 expl., prof. dr. Alexi Decurtins 78 expl., Kuno Widmer 12 expl., prof. dr. Guntram A. Plangg 11 expl., dr. Felix Giger 9 expl., Mengia Barla Darms 9 expl., Chasa editura chantunala per mezs d'instrucziun 8 expl., Archiv chantunal 7 expl., Lia Rumantscha 5 expl., Forum cultural Tujetsch 4 expl., Center catechetic dal Grischun 3 expl., Centro di dialettologia e di etnografia (Bellinzona) 3 expl., Hans-Peter Schreich 3 expl. ed autras persunas singulas u instituziuns 34 expl.

4.6.2. *Regals a la cartoteca maistra*

A ses temp ha prof. dr. Alfons Maissen regalà a noss institut plirs tschient carnets cun material dialectal or da l'entir intschess rumantsch. Quest material è per part fitg infurmativ.

4.7. *Referats, publicaziuns*

Carli Tomaschett:

- «100 onns Institut dal DRG» – *ein Rückblick*. – En: Bulletin ASSMS nr. 1, 2005 (42–43).
- *Das Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)*. – En: Arbido nr. 9, 2005 (19–20).
- *Mundart in der rätoromanischen Schweiz*. – En: Heft 15 des Forum Helveticum *Dialekt in der (Deutsch)Schweiz – Zwischen lokaler Identität und nationaler Kohäsion*. Lenzburg 2005 (164–168).

Sidonia Klainguti:

- *Umur e satira en la litteratura surmirana, sutsilvana e sursilvana*. Curs emnil da litteratura rumantscha ensemen cun Barbara Strebel a la Scola auta Son Gagl (HSG), october fin december 2005. Cuntinuaziun tematica dal curs 2004 (*Umur e satira en la litteratura ladina*).
- *Discussiun tranter generaziuns*. Discussiun areguard il nov cudesch da Göri Klainguti «l'ü» e curta preschentaziun dal DRG als 8 da december 2005 a Schlarigna, Chesin Manella, Uniun dals Grischs (UdG).

Kuno Widmer:

- *Bemerkungen zur Übersetzung «Die drei Hunde»*. Curt referat a chaschun da la preschentaziun dal cudesch BRUNOLD-BIGLER, URSULA; WIDMER, KUNO: *Die drei Hunde. Rätoromanische Märchen aus dem Engadin – Oberhalbstein – Schams*. Chur 2004 (libreria Schuler, Cuira, 16 da favrer).

5. *Instanzas*

5.1. *Academia svizra da scienzas morales e socialas (ASSMS)*

Cun brev dals 29 d'october 2004 communitgescha la ASSMS ch'ella haja concedì al project da perscrutaziun «Dicziunari Rumantsch Grischun» la summa da 990'000.– francs per l'onn 2005. Quai èn 37'171.– francs damain che la summa dumandada da la Societad Retorumantscha. Nus essan engraziaivels per la summa concedida, ina summa che sa chapescha betg da sasez en vista a la gronda pressiuin da spargnar era tar la Confederaziun. La contribuziun da 990'000.– francs ha l'ASSMS mo pudì conceder cun schliar si reservas ch'ella aveva.

En vista a las difficultads finanzialas da la Societad Retorumantscha ha la Cumiessiun per ils vocabularis naziunals da la ASSMS concedì a quella or da sias

reservas ina contribuziun da 30'000.– francs per support tecnic e per apparats dad EED (brev dals 9 d'avust 2005). Nus essan fitg renconuschents a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals ed a la ASSMS per quest ulteriur stegn.

5.2. Chantun Grischun

Per l'onn 2005 ha il chantun Grischun desistì da la reducziun da 10'000.– francs sin sia contribuziun annuala da 100'000.– francs a l'Institut dal DRG. Quella reducziun è vegnida fatga ils onns 2003 e 2004.

Ils 28 da schaner 2005 han il president da la SRR, Cristian Collenberg, ed il charedatur dal DRG, Carli Tomaschett, s'entupà cun dr. Silvio Jörg, il secretari dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun, per discutir la dumonda co proceder vinavant per schliar ils problems finansials da la SRR suenter che la Regenza grischuna ha refusà in augment da la contribuziun annuala a l'Institut dal DRG en october 2004. Dr. Jörg ha preschentà anc ina giada l'entira problematica al chau dal departament d'educaziun, cusseglier guvernativ lic. iur. Claudio Lardi. En sia risposta per telefon dals 7 da favrer 2005 ha dr. Jörg communitgà ch'in augment da la contribuziun annuala dal chantun Grischun a l'Institut dal DRG saja betg pussaivel per entant.

5.3. Cumissiun filologica dal DRG

La Cumissiun filologica ha salvà sia 127avla sesida la sonda, ils 19 da favrer 2005, en las localitads dal DRG.

La redacziun engrazia per la lavur che la cumissiun, furmada da prof. dr. Georges Darms, president, prof. dr. Alexi Decurtins, dr. Hans-Peter Ehrlicher, dr. Matthias Grünert, dr. Gunhild Hoyer e prof. dr. Hans Stricker, ha prestà er quest onn.

L'onn 2005 ha era dunna Marianna Blöchliger-Spescha curregì quatter da noss manuscripts.

Cuira, ils 31 da december 2005

Institut dal DRG
*Carli Tomaschett, Felix Giger,
Marga A. Secchi, Sidonia Klainguti,
Kuno Widmer, Anna-Maria Genelin,
Juliana Tschuor, Alexa Pelican, Brida Sac*

